

Філософія як спосіб самовизначення людини в сучасному світі

Актуальність теми. Сучасний світ – це світ великих можливостей. Сьогодні людина може розвиватися у будь-якому напрямку, може шукати різноманітні шляхи для досягнення своєї мети, може обрати: чи знайти роботу, чи започаткувати власний бізнес, може займатися творчістю або взагалі зробити власне хобі професією, яка буде приносити дохід. **Мета доповіді** полягає у визначенні ролі філософії як основи для розуміння людиною самої себе, знаходження власного життєвого шляху, та визначенні мети власного існування. Для цього необхідно виконати такі **завдання**: визначити що є людина сьогодні та її місце у сучасному світі; показати основні завдання філософії в контексті їх впливу на людину та її усвідомлення власного Я.

"Філософія... одна тільки відрізняє нас від дикунів і варварів і... кожен народ тим більше цивілізований і освічений, чим краще в ньому філософствують; тому немає для держави більшого блага, як мати істинних філософів" [1]
Однією із найбільших загадок природи є Людина. Її намагалися розгадати великі філософи Античності, Середньовіччя, Відродження, Нового Часу, але й до сьогодні ця таємнича істота залишається розгаданою не до кінця.

Що ж такого таїть в собі людська особистість, що і великі світові мислителі не змогли дати чіткої відповіді на питання, що є людина? Чому з'являються нові і нові пояснення? І які нові проблеми змушують шукати різноманітні пояснення людини в світі? Отже, варто зрозуміти, що проблема людини є вічною філософською проблемою, але вона цікавить не тільки філософів, а й звичайних людей, адже йдеться про них самих, і філософське осмислення пов'язане з можливістю цілісного розуміння людини, а також кожного окремого фактору, що впливає на неї і її реакцію на них.[6] Вивчати людину водночас і дуже складно, і надзвичайно цікаво. Це пов'язано із самою людиною, яка належить двом світам: природному та соціальному. Людина це частина природи, вона створена нею, функціонує завдяки їй, оточена природними об'єктами, і не може існувати поза природою. Та водночас людина істота соціальна, вона оточена іншими людьми, взаємодіє з ними і також не може існувати без різноманітних соціальних та суспільних об'єктів. Але людину не можна вважати тільки окремою частинкою соціуму, тому що вона також є його творцем. Вона сама творить культуру і цивілізацію, поза межами яких розвиток особистості неможливий. Тобто людина не тільки має можливість будь-яким чином впливати в певні соціальні рамки, а й змінювати існуючу і творити нову реальність. Ще давні люди намагалися пізнати себе, пізнати свою природу, свою сутність. Ці поняття для пояснення людини відрізняються. Природа людини – це різноманітність природних та соціокультурних рис характеру, які визначають її особливості в соціальному та біологічному світах. Сутність людини – це усе те, що закладено в глибині людської свідомості, те, що визначає її природу. Спочатку на ці питання намагалися знайти відповіді з допомогою міфів, давніх релігійних уявлень. Філософія давнього сходу розглядала людину через духовне начало світу, яке стояло вище людини і керувало її поведінкою, її бажаннями. Важливим був духовний досвід, досягнення найвищого зосередження на духовному і вічному, повний відхід від тілесного і життєвого, досягнення блаженства і спокою, тобто нірвани. Повне вивчення людини розпочалося із Західної Європи, зокрема з давньогрецьких філософів, які розпочали вивчення сутності людини з висловом Протагора «Людина – мірило всіх речей». З того часу різноманітні мислителі по різному пояснювати проблему людини у світі. Зокрема Сократ людське пов'язує з моральними вчинками, він вважає, що для кожної людини найважливішим є самопізнання, а завдяки розуму вона здатна мати загальні та достовірні знання. Платон вважав, що людина – це єдність смертного тіла та безсмертної душі.[7] В епоху Середньовіччя людина вважається творінням Бога. Її природа була двоїстою – грішне тіло та божественна душа, яка може досягти спокою лише в потойбічному світі. За часів епохи Відродження повертаються антропоцентричні проблеми. Філософія та культура

доби Відродження представляє людину як індивідуальність, як активну, в її діях та пізнанні світу, в її красі та талановитості. Відродження є тим культурним часом, коли зароджується філософський гуманізм – повага до гідності людини, до права на щасливе земне життя. Людина розуміється як вища цінність, в єдності її тілесності та духовності. Новий час характеризується розвитком наук, тому людина розуміється, як досконалий механізм, який базується на єдності тіла та душі, яка відповідає за мислення та волю. Доба Просвітництва породила образ «автономної людини», здатної раціонально та глибоко оцінювати ідеї, моральні вчинки та їхні наслідки.[7]

Отже, філософія протягом усіх часів намагалася пояснити чим же є людина. А людина в свою чергу використовувала філософські знання для найрізноманітніших цілей. Людина народжується, розвивається і намагається знайти себе у світі. Кожен з нас прагне знайти певну ціль, яка стане основою для подальшого саморозвитку, тому що для того щоб досягти поставленої мети необхідно працювати над собою, дізнаватися щось нове, шукати різноманітні шляхи, які відкривають нові можливості. Особистісне самовизначення - це визначення себе стосовно суспільно прийнятих (і прийнятих даною людиною) критеріїв особистісного становлення й подальша дієва реалізація себе на основі цих критеріїв.[4] У чому саме полягає самовизначення сучасної людини? У її статках, популярності, кар'єрі, сім'ї та родині, у сивому волоссі та купі онуків? Чи може у тому що ти герой. Де відповідь на це запитання? Беззаперечно відповідь можна знайти в суспільстві, але це особистий вибір кожної людини, який залежить від різних чинників, що впливають саме на цю особистість.[3] Саме філософія дає можливість людині знайти шлях до поставленої мети, який є основою для особистісного самовизначення. Тому що філософія допомагає людині пізнавати світ і саму себе, розкривати особливості буття, самостверджуватись. Вона не дає готових відповідей на усі питання, а дає можливість людині самій знайти відповідь, вона підштовхує до пошуку істини, до вибору власного життєвого шляху і до пізнання істини.[2] Філософія як спосіб самовизначення базується на основних функціях, які вона виконує. До них належать світоглядна, пізнавальна, методологічна, практично-діяльна.[5]

Світоглядна функція полягає у здійсненні впливу на формування життєвих установ, на усвідомлення людиною цілей та сенсу життя, через знання про світ та людину і її місце, про можливості його пізнання та зміну. Філософія є методологічною основою світогляду. Для його побудови вона дає вихідні, основні принципи, застосування яких дає змогу людині виробити свої життєві настанови, що стають головними орієнтирами, визначають характер та спрямованість її ставлення до дійсності, характер і спрямованість практичної діяльності. Серцевина світогляду – усвідомлення людиною цілей та смислу життя. Пізнавальна функція через прагнення людини до пізнання, дає знання про природу і світ, людину і її місце в ньому, при цьому змушуючи нас дивитися на них через призму відношення «людина - світ». Філософія виступає як особлива сфера пізнавального ставлення людини до дійсності, об'єктом якої є відношення "людина – світ". Методологічна функція. Специфіка філософії полягає в тому, що вона в найузагальненішій формі вивчає ставлення людини до світу і до самої себе. Тому основні положення філософії мають важливе методологічне значення для кожної з форм суспільної свідомості в процесі усвідомлення свого специфічного предмету. Сутністю методологічної функції філософії є логіко-теоретичний аналіз наукової та практичної діяльності людей. Філософська методологія визначає напрямки наукових досліджень, створює можливість орієнтуватися в розмаїтті фактів і процесів, що відбуваються в світі. Філософська методологія сприяє більш ефективному і раціональному використанню наукових методів конкретних наук.[5] Практично-діяльнісна функція полягає у тому що філософія активно впливає на оточуючий світ і на саму людину, вона відіграє важливу роль у визначенні основних цілей життя, досягнення яких є запорукою розвитку особистості. Філософія це загальна основа

формування духовного світу особистості, яка через усвідомлення сенсу буття зможе досягти самовизначення.[6]

Висновки: філософія є основним засобом самовизначення людини у сучасному світі, адже саме вона висвітлює основні принципи буття людини, є основним джерелом знань про світ, людину і її можливості, про суспільство і природу.

Список використаної літератури:

1. *Первоначала філософії: Соч. в 2-х кн. / Рене Декарт., 1989.*
2. *Філософія: Навчальний посібник / Т. В.Гончарук, Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. – 360 с.*
3. *Шулігіна Р. А. ПРОБЛЕМА ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В СИСТЕМІ ДУХОВНИХ ОРІЄНТИРІВ : дис. канд. пед. наук : УДК 37.015.311: / Шулігіна Р. А. – Київ, 2007. – 8 с.*
4. *Особистісне самовизначення [Електронний ресурс]. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.psyh.kiev.ua>*
5. *Основні функції філософії [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/10561127/filosofiya/osnovni_funktsiyi_filosofiyi.*
6. *Проблема самовизначення людини [Електронний ресурс] // Етика сьогодні. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.etica.in.ua/problema-samoviznachennya-lyudini/>.*
7. *Сидоренко Л. І. Філософське осмислення людини [Електронний ресурс] / Л. І. Сидоренко. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm>*
8. *Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач, Н. Джугла / [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv*
9. *Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*
10. *Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.*